

Norsk forening for miljørett

Velkommen

Overprøving og kontroll i miljøforvaltningen

Mandag 8. oktober

Nikolai K. Winge

Program

- ▶ **Nikolai K. Winge - Styreleder i NFFM og førsteamanuensis ved Det juridiske fakultet, UiO**
 - ▶ *Overprøving og kontroll i norsk miljøforvaltning - En oversikt*
- ▶ **Fredrik Holth - Dosent i juridiske fag, NMBU**
 - ▶ *Forvaltningens egen kontroll - lovlighetskontroll og innsigelse*
- ▶ **Jan Darpö - Professor i miljørett, Uppsala, Leder av Århuskonventionens Task Force on Access to Justice**
 - ▶ *Overprøving og kontroll i Svensk miljøforvaltning*
- ▶ **Helle T. Anker - Professor i rettsvitenskap, København universitet**
 - ▶ *Overprøving og kontroll i Dansk miljøforvaltning*

Norsk forening for miljørett

– Går det ikke en rettslig gren
et forvaltningssystem kan v
spør jussprofessor.

Debatt

debatt@dn.no

Vi trenger et nytt kontrollorgan

Det innebærer høy økonomisk risiko å tale miljøets sak i norske domstoler.

er en miljødomstol

sak er at lovgivningen gir
lige myndigheter et bredt
rom for skjønnsutøvelse i
tsaker. Myndighetene er
nok forpliktet til å utrede og
vurde miljøhensyn i enhver
tning, men de står fritt med
til å bestemme hvor stor

som beslutningstaker kan fylle
med innhold for å legitimere mil-
jøskadelige beslutninger. Dette
har blant annet vært tilfelle ved
beslutninger om fjorddeponi og
utbygging av store kraftlinjer i
uberørt natur.

myndighetene i stor grad kjem-
per om gjennomslag for «sine»
interesser i den enkelte sak, må
det rettslige rammeverket sørge
for beslutningsprosesser hvor
myndighetene i samarbeid søker
å finne helhetlige løsninger til det
beste for fellesskapets interesser.

Nr 06 / 2018 / JUNI / Kr 69

Russland trenger et fotballmirakl
VM-verten rangeres 17 plasser bak No

Aftenposten
innsikt
10 år!
2008-2018
BAGGRUNN, VITEN & MENINGER

Miljøets elendige rettsvern
Regjeringen avviser behov for uavhengig miljødomstol etter svensk modell

CHAE BOL: SØR-KOREAS SKANDALEBEFENGTE FAMILIEKONSERVER

TONE DØV HURTIGMØTE: RASISTISKE OG STØTENDE T-SKJORTE-TRYKK

DU TENKER BEDRE STÅENDE

HIPHOP-STJERNEN KENDRICK LAMAR: FRA GATEGUTT TIL PULITZER-PRISVINNER

10 år!
2008-2018

10 år!
2008-2018

10 år!
2008-2018

Når miljøorganisasjoner går til søksmål mot myndighetene for å stanse vedtak, slik som klimasøksmålet og ulvefellings-saken, gis sakene mye medieomtale. Det er imidlertid svært sjelden at forvaltningsvedtak som gjelder miljøspørsmål bringes inn for rettslig kontroll i Norge. Dette skyldes ikke at det er få saker hvor det påstås at myndighetene har gått utover de rettslige rammer Stortinget har fastsatt. Årsaken er å spore i helt andre forhold. Det er svært sjelden miljø saker blir brakt inn for domstolene. En årsak er naturlig nok at miljøinteresser ikke selv kan gå til sak. Hverken ulv, insekter, elver eller trær kjenner til jusens spilleregler og kan angripe et vedtak som rammer dem. Miljøinteressenes fremste talspersoner er interesseorganisasjoner. Saksøkte er, paradoksalt nok, ofte de myndigheter som nettopp er satt til å ivareta miljøinteressene. Miljøorganisasjonene har begrensede ressurser, men like fullt mange kamper å kjempe. Det betyr at en rekke saker som rammer miljøet hardt blir nedprioritert, selv om de kanskje hadde fortjent en runde i retten.

En annen årsak ligger i den økonomiske risikoen som følger ved å gå til søksmål. I tillegg til å dekke sine egne advokatutgifter, vil saksøker

Det er svært sjelden at forvaltningsvedtak som gjelder miljøspørsmål bringes inn for rettslig kontroll i Norge. Her er to hannulver på Langedrag. Foto: Heiko Junge/NTB Scanpix

Innlegg
Lise Marie Sundsbø og Nikolai K. Winge

klarlagt av domstolene. Det er svært mange som kan ha interesse av en slik klargjøring, også myndighetene. Det er derfor synd om prosesskostnader hindrer at saken ankes. Det er fristende å være kritisk til de høye prosesskostnadene som følger med et søksmål.

korreksjon fra fjernliggende er det fare for gens kontroll satt ut av spill ten for at seks verdien ligger speilet vil øke for at myndi

len når naturens voktere setter and
ensyn først – hva da?

Tekst: Trine Nickelsen

Hvert år avgjør offentlig forvaltning titusenvis av saker som påvirker natur, miljø og arts-mangfold. De fleste vedtakene fattes omkring i landets kommuner.

Naturen er rettslig beskyttet i Norge. Stortinget har vedtatt lover som spesifikt verner miljøet, som

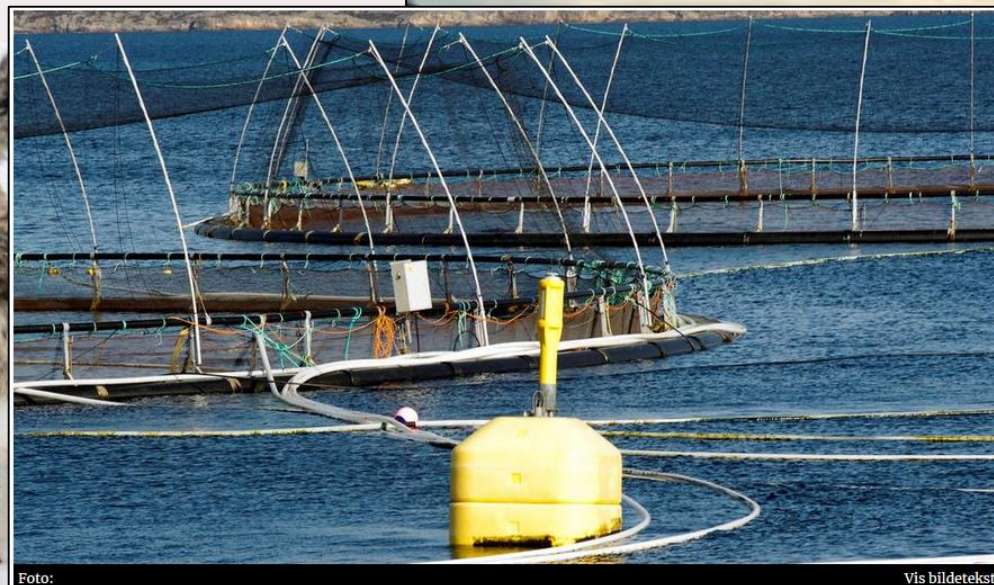

Foto:

Vis bildetekst

FOR 5 DAGER SIDEN

Norge trenger en miljøklagenemnd

Hvem påser at miljølovgivningen overholdes?

TINE LARSEN

54 plass i innlegg 3 kommentarer

Hvorfor – når lovgivningen tilsynelatende vern-er natur og miljø?

Forvaltningens frihet. En viktig grunn er at Stortinget har utstyrt forvaltningen med stort spillerom til å utøve skjønn.

Ungdom arrangerte protest-leir sammen med naboer og politikere på toppen av Engabøfjellet i 2010.

Istedenfor å sette klare grenser for hvor store miljøskader som kan godtas, slår lovgivningen fast at beslutningene skal fremme «bærekraftig utvikling».

– Hva som anses som bærekraftig, varierer etter hvilket forvaltningsorgan som treffer beslutningen.

Har fått fornya h
Førdefjorden

Den nye
presse
Ungdom

Helse Sør-
syk

Naboene vant
miljødepartement

Vindkraft, en katastrofe for

vente å f

Resultatene

er på

MILJØ
MAGASINET TV

Stopp

har gått over alle stovleskaft
rn P. Kaltenborn

private interesser skal forbruke vår felles naturarv for
tidig økonomisk fortjeneste.

KRONIKK

rsbus, Østfold og
e på
teren. –

FORSKNING 11:34 - 02. oktober 2018

Laks og den irriterende habiliteten

*Fredag skrev vi at to eksperter trolig var inhabile i en e
om fet fisk. Hva er greia med habilitet og laks?*

Mange statsråder har vært involvert i habilitetsspørsmål rundt laks, blant dem tre av
fiskeriministrene. Her fra et lakseoppdrett på Måløy. Foto: Tor G. Stenersen / Aftenpos
Stenersen, Tor G./Aftenposten/NTB scanpix

Nesten 2500 kvadratkilometer inngrepsfri natur gikk tapt i
norsk natur i perioden 1998-2012.

er det er g
øksmål m

rasering av vassdragene

Regjeringen åpner for bygging i vernede vassdrag.

Biolog: – Miljøskandale på Sjusjøen

SJUSJØEN (NRK): Myndighetene angrer på at de ga tillatelse til utbygging av
hytter i Norges største hytteby.

POPULÆRT HYTTEOMRÅDE: Gutubakken på Sjusjøen er et av flere hyttefelt som nå bygges ut i kommunen.

FOTO: DAG KESSEL / NRK

Dag Kessel
Journalist

Publisert 28. sep. kl. 09:47
Oppdatert 1. okt. kl. 09:15

dommer Georg Fredrik Kieber-Mohn.

er» som dro fra Tromsø til Barentshavet.

Overprøving og kontroll i miljøforvaltningen

En oversikt

- ▶ Hvilke kontrollmuligheter har vi i Norsk miljøforvaltning?
- ▶ Århuskonvensjonens krav til kontroll i miljøsaker:
 - ▶ Effektiv med hensyn til tid og virkninger
 - ▶ Uavhengig
 - ▶ Ikke uoverkommelig dyr
- ▶ To perspektiver:
 - ▶ Overprøving og kontroll av enkeltvedtak
 - ▶ Overprøving og kontroll av forvaltningspraksis

Norsk forening for miljørett

Ordinær forvaltningsklage

► Muligheter:

- Gir mulighet til å få prøvd en avgjørelse på ny.
- Kan prøve både lovligheten og hensiktsmessigheten.
- Overprøvingen skjer på et høyere nivå i forvaltningshierarkiet.
- Tidseffektiv og gratis.

► Begrensninger:

- Å kontrollere «seg selv» svekker kontrollens troverdighet.
- Politisk innflytelse i kontrollen.
- Det gis nesten aldri oppsettende virkning.
- Det kommunale selvstyret har fått økt tyngde.
- Prosessledende beslutninger kan ikke påklages.

Norsk forening for miljørett

Deponi i Brevik

- ▶ Omstridte, juridiske spørsmål:
 - ▶ Har KMD hjemmel til å vedta statlig plan for et privat tiltak?
 - ▶ Er konsekvensutredningen mangelfull når det ikke er gjort rede for alternativer?
 - ▶ Er det klagerett på statlige planvedtak?
- ▶ Bak kulissene går saken sin gang. Og i takt med tidsbruken og investeringene som legges i prosjektet, desto vanskeligere blir det å vinne gjennom med påstander om ugyldighet.

Slik vil de slåss mot deponiet

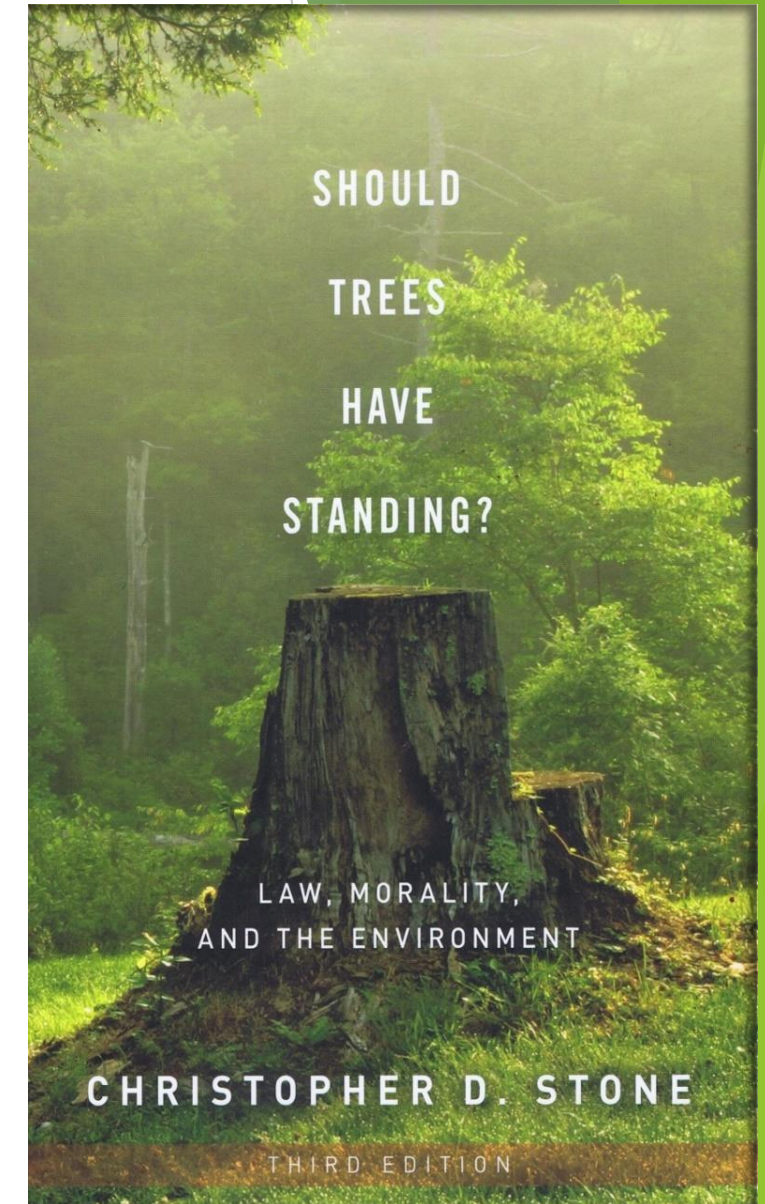
STÅR SAMLET: Representanter fra alle de politiske partiene i Porsgrunn, velforeninger, fellesforum og hytteeierforeninger ber om at alle som er engasjert i deponi-saken i Brevik møter opp onsdag. Foto: Ellen Esborg

Norsk forening for miljørett

- ▶ Miljøvernorganisasjonen SalmonCamera fikk avvist sin klage på en oppdrettskonsesjon. Årsaken er det lave medlemstallet, nærmere bestemt 126 medlemmer.
- ▶ - Det er for få til at den er representativ for de interessene som fremmes gjennom klagen, mener fiskeridirektoratet.
- ▶ - Blir denne avgjørelsen stående, vil det kunne ramme en rekke frivillige organisasjoner. Dette er en effektiv måte å fjerne brysomme opponenter på, sier Rune Jensen som leder SalmonCamera.

Norsk forening for miljørett

Klage til Sivilombudsmannen

► **Muligheter:**

- Ofte den eneste nøytrale kontrollmyndighet i miljø- og arealforvaltningen.
- Objektiv og nøytral overprøving.
- Gratis.

► **Begrensninger:**

- Streng og lite transparent utsiling av saker.
- Prøver kun legaliteten.
- Kun 6-8 % av sakene ender med kritikk, og enda færre fører til faktiske endringer.
- Ikke rettslig bindende.

Sivilombudsmannen under press?

Sivilombudsmannen og statsråd krangler om byggeforbudet i strandsonen

Stridens kjerne: Sanner vil ikke følge Sivilombudsmannen uttalelser. Nå har sistnevnte varslet Stortinget.

FOTO: Øhman, Rolf

(Foto: Sivilombudsmannen)

UNE nekter å følge Ombudsmannen

Sivilombudsmann Aage Thor Falkanger sier at han anbefaler søksmål, og at han finner UNEs argument «merkelig».

Kjetil Kolsrud

VIL SRAMME INN: Regjeringen ved justisminister Tor Mikkel Wæra vil endre Sivilombudsmannsloven og offentlighetsloven. Både Sivilombudsmannen og Norsk presseforbund er kritiske. Foto: Nina Hansen

Lovforslag om å endre ombudsmannsloven:

Sivilombudsmannen sterkt kritisk: - Jeg forstår det ikke

Sivilombudsmannen advarer mot en ny lovendring han mener vil gjøre hans muligheter til å sikre folks rettigheter dårligere og sladde dokumenter uten kontroll.

Norsk forening for miljørett

Søksmål for domstolene

► Muligheter:

- Objektiv og nøytral overprøving.
- Rettslig bindende for forvaltningen.

► Begrensninger:

- Veldig få miljøsaker for domstolene.
- Meget kostbart og lite tidseffektivt.
- Prøver kun legaliteten.
- Er ofte tilbakeholdne med å overprøve forvaltningens skjønn.
- Et søksmål hindrer ikke regelendringer underveis i en pågående rettssak.

Ruinerer seg i kampen for naturen.

Fra utgave: 6 / juni 2018

LAILA BERGE, ERIK TJERNSTRÖM og KJERSTI VEEL KRAUSS, frilansjournalister/Norpublica.org

Ønsker ny praksis for miljøets rettsvern. Det er få som tør å ta kampen for naturen til domstolen. Organisasjonene bak klimaretssaken har hittil brukt tre millioner på søksmålet mot staten. I Sverige eller Danmark ville det kostet noen tusenlapper. Regjeringen mener det er uaktuelt med ny ordning.

Norsk forening for miljørett

Kontroll av forvaltningspraksis

- ▶ Det er summen av vedtakene som medfører de største miljøutfordringene
 - ▶ Hvem kontrollerer lovligheten og hensiktsmessigheten av forvaltningspraksis?
- ▶ **Forvaltningens egen kontroll**
 - ▶ Innsigelse, lovlighetskontroll og forvaltningsrevisjon (Fredrik Holth)
- ▶ **Sivilombudsmannen**
 - ▶ Har mulighet til å kontrollere om forvaltningspraksis er forsvarlig. Slike undersøkelser er i liten grad gjennomført innenfor miljø- og arealforvaltningen.
 - ▶ Den enkelte sak kan avdekke omfattende svikt i praksis, eks. 7000 ulovlige tillatelser i strandsonen.
- ▶ **Riksrevisjonen**
 - ▶ I 2017 var 28 % av Riksrevisjonens revisjonsarbeid forvaltningsrevisjon.
 - ▶ «Gjennomfører forvaltningen vedtatt miljøpolitikk slik at prinsippet om bærekraftig utvikling og god forvaltning av naturressursene etterleves?»
 - ▶ Har de siste årene publisert en rekke rapporter innenfor areal- og miljøforvaltningen.
 - ▶ Mange er svært kritiske til forvaltningspraksis på utvalgte områder.
 - ▶ Hvilke virkninger har disse rapportene?

Norsk forening for miljørett

Oppsummering

- ▶ I Norge mangler vi systemer for effektiv, rimelig og uavhengig kontroll i miljøforvaltningen.
 - ▶ Dette gjelder både i enkeltsaker og når det gjelder forvaltningspraksis.
- ▶ Er det behov for et uavhengig kontrollorgan i miljøforvaltningen?
 - ▶ Hvilke erfaringer kan vi hente fra Sverige og Danmark?